

20 | PROGRAM 21 | DZIAŁANIA

Państwowej Inspekcji Pracy

Warszawa 2020

**PRIORYTETY DZIAŁAŃ
KONTROLNO-NADZORCZYCH
I PREWENCYJNYCH
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI PRACY
W 2021 ROKU**

Warszawa 2021

BEZPIECZEŃSTWO PRACY I OCHRONA ZDROWIA

- Koncentracja działań kontrolnych i prewencyjnych w obszarach aktywności zawodowej o najwyższej wypadkowości i najwyższym poziomie zagrożeń zawodowych
- Eliminowanie bezpośrednich zagrożeń wypadkowych oraz ograniczanie wpływu niebezpiecznych lub szkodliwych czynników środowiska pracy na pracujących (tj. eliminowanie niebezpiecznych metod pracy i jej niewłaściwej organizacji oraz poprawa ergonomii)
- Uwzględnianie nowych czynników środowiska pracy, jak również dynamicznie zmieniającej się legislacji, będącej także pokłosiem rozwoju badań i nowych technologii, w wyniku którego ujawniany jest niebezpieczny wpływ substancji i mieszanin dotychczas uznawanych za mniej szkodliwe (np. pyły drewna)

PRAWNA OCHRONA PRACY

- Ograniczenie naruszeń przepisów o czasie pracy oraz wypłacie wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy, w związku z utrzymującym się poziomem nieprawidłowości i ich społecznymi skutkami
- Kontrola prawidłowości zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych
- Przestrzeganie rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami Tarcz Antykryzysowych w zakresie prawnej ochrony pracy

LEGALNOŚĆ ZATRUDNIENIA

- Eliminowanie nieprawidłowości związanych z powierzaniem pracy w ramach usług świadczonych przez agencje zatrudnienia

BEZPIECZEŃSTWO PRACY I OCHRONA ZDROWIA

- **Koncentracja działań kontrolnych i prewencyjnych w obszarach aktywności zawodowej o najwyższej wypadkowości i najwyższym poziomie zagrożeń zawodowych**

Czynności kontrolne będą realizowane w wytypowanych zakładach należących do różnych branż, w których szczególnie duże ryzyko wypadkowe i zawodowe wiąże się z niebezpiecznymi przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wysokimi wskaźnikami wypadkowości. Do końca 2021 roku kontynuowany będzie, 3-letni wzmożony nadzór nad tą wybraną grupą zakładów. Długofalowe, zaplanowane na lata 2019-2021 działania kontrolne, a także doradcze, informacyjne i promocyjne, ukierunkowane są na stałą poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy osób pracujących w tych zakładach pracy.

Zadaniem inspektorów pracy jest sprawdzenie przestrzegania w ww. zakładach przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, a w szczególności zweryfikowanie zgodności zakładowych procedur z przepisami bhp, zwłaszcza pod kątem szacowania ryzyka zawodowego przy wykonywaniu określonych prac; ocena prawidłowości organizacji pracy, a także skuteczność zarządzania bezpieczeństwem pracy przez pracodawców.

Działania kontrolne będą wsparte oddziaływaniem prewencyjnym mającym na celu uświadomienie pracodawcom (osobom odpowiedzialnym) konieczności bezpośredniego zaangażowania się w sprawy zarządzania bhp oraz udziału pracowników w ocenie ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy. W przypadkach stwierdzenia rażących naruszeń przepisów bhp będą stosowane adekwatne środki prawne oraz inne środki oddziaływania (np. wnioski o podwyższenie składki wypadkowej ZUS).

Pierwsza kontrola będzie poprzedzona wstępną analizą wypadków przy pracy, chorób zawodowych oraz przypadków zatrudniania pracowników w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia. Wynik analizy (na podstawie: dokumentacji powypadkowych, rejestrów chorób zawodowych, wyników badań środowiska pracy, sprawozdań Z-10 o warunkach pracy) ukierunkuje kontrolę na zastosowane w zakładzie środki zapobiegawcze

lub zmniejszające ryzyko zawodowe na najbardziej niebezpiecznych stanowiskach pracy.

- **Eliminowanie bezpośrednich zagrożeń wypadkowych oraz ograniczanie wpływu niebezpiecznych lub szkodliwych czynników środowiska pracy na pracujących (tj. eliminowanie niebezpiecznych metod pracy i jej niewłaściwej organizacji oraz poprawa ergonomii)**

Czynności kontrolne będą dotyczyły ograniczania zagrożeń wypadkowych poprzez wdrożenie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy. Inspektorzy pracy skontrolują skuteczność zarządzania obszarem bhp w kontekście zapobiegania urazom, którym ulegają pracownicy w zakładach wytypowanych do kontroli na podstawie danych udostępnionych przez ZUS.

Zweryfikowane zostaną: poprawność ustalania przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy, uwzględnianie powypadkowych wniosków profilaktycznych w ocenie ryzyka zawodowego oraz skuteczność zastosowanych środków prewencyjnych. Inspektorzy zwrócą szczególną uwagę na ocenę ryzyka zawodowego w odniesieniu do prac, podczas których doszło do wypadków, jak również na spójność środków profilaktycznych wynikających z tej oceny ze środkami ustalonymi w postępowaniu powypadkowym.

Przewidziane są również działania prewencyjne ukierunkowane na motywowanie pracodawców do większego zaangażowania na rzecz bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia. W powtarzających się przypadkach rażących naruszeń przepisów bhp inspektorzy będą kierować wnioski do ZUS o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe na najbliższy rok składkowy.

- **Uwzględnianie nowych czynników środowiska pracy, jak również dynamicznie zmieniającej się legislacji, będącej także pokłosiem rozwoju badań i nowych technologii, w wyniku którego ujawniany jest niebezpieczny wpływ substancji i mieszanin dotychczas uznawanych za mniej szkodliwe (np. pyły drewna)**

Kontrole zostaną przeprowadzone m.in. w zakładach: obróbki drewna, przetwórstwa mięsa, wytwarzania i przetwarzania tworzyw sztucznych oraz gospodarki komunalnej. Będą dotyczyły narażenia pracowników na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, czynniki chemiczne oraz biologiczne.

W związku z nowelizacją w lutym 2020 r. przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, za procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym zostały uznane prace związane z narażeniem na wszystkie pyły drewna. Stąd też podczas zaplanowanych na 2021 r. kontroli sprawdzone zostanie wypełnianie przez pracodawców obowiązków wynikających z ww. rozporządzenia, w odniesieniu do pracy w narażeniu na pyły powstające podczas obróbki drewna.

W zakładach wytwarzania i przetwarzania tworzyw sztucznych elementami środowiska pracy stwarzającymi zagrożenie są przede wszystkim szkodliwe czynniki chemiczne, jak również wirujące części maszyn i narzędzi, gorące powierzchnie materiałów i urządzeń oraz hałas. Kontrole obejmą organizację prac.

Praca w zakładach gospodarki odpadami wiąże się z różnymi zagrożeniami dla zdrowia. Zakresem kontroli zostanie objęte przygotowanie do pracy, organizowanie procesów pod kątem zgodności z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przed zagrożeniem szkodliwymi czynnikami biologicznymi, chemicznymi oraz zagrożeń dla układu mięśniowo-szkieletowego, a także stan techniczny obiektów i pomieszczeń pracy oraz zaplecza higienicznosanitarnego.

Rok 2021 to III etap kampanii prewencyjno-kontrolnej *Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa*. Kontrole zaplanowane są u pracodawców, którzy zakończyli działania prewencyjne, dostosowujące firmy do obowiązujących przepisów prawa pracy. Część działań kontrolnych zostanie przeprowadzona w tych podmiotach, które nie przystąpiły, mimo zaproszenia, do realizacji programu prewencyjnego lub odstąpiły od jego realizacji. Celem kontroli jest dokonanie oceny warunków wykonywania prac związanych z ubojem zwierząt i przetwórstwem mięsa w zakresie dotyczącym

bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrolą zostaną objęte również podstawowe zagadnienia prawnej ochrony pracy i legalności zatrudnienia, w związku z dużą reprezentacją cudzoziemców wykonujących prace w tego typu zakładach.

Działania kontrolne zostaną wsparte działaniami prewencyjnymi w formie szkoleń i wydawnictw specjalnie przygotowanych w tym celu. Synergiczne oddziaływanie poprzez przygotowywanie zakładów do kontroli sprawdzających w drodze udziału w programie prewencyjnym i przekazanie narzędzi pozwalających przejrzeć zakładowe procedury (lista kontrolna, poradniki, szkolenia prowadzone przez ekspertów PIP), a następnie ocena realizacji założeń programu poprzez ukierunkowane kontrole, pozwalają uzyskać trwałą poprawę przestrzegania przepisów prawa pracy, przede wszystkim bhp. Taki efekt uzyskano po zakończeniu kampanii dotyczącej zakładów obróbki drewna, realizowanej w latach 2016-2018.

PRAWNA OCHRONA PRACY

- **Ograniczenie naruszeń przepisów o czasie pracy oraz wypłacie wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy, w związku z utrzymującym się poziomem nieprawidłowości i ich społecznymi skutkami**

Przepisy o czasie pracy i wypłacie należności ze stosunku pracy są podstawowymi regulacjami z zakresu prawa pracy. Niestety, uregulowania te są równocześnie jednymi z najczęściej naruszanych, dlatego też celem zminimalizowania negatywnych praktyk na rynku pracy oraz ustalenia aktualnego stanu przestrzegania powoływanych przepisów, niezbędne jest kontynuowanie kontroli w przedmiotowym zakresie wobec wszystkich pracodawców, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów działających w branży usługowej oraz budowlanej. Ukierunkowanie na te dwie branże uwarunkowane jest licznymi skargami w stosunku do pracodawców działających w tych gałęziach gospodarki.

Kontrole będą przede wszystkim obejmowały zagadnienia dotyczące rzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy, zapewnienia odpoczynków dobowych i tygodniowych, pracy ponadwymiarowej, jak również pracy w porze nocnej oraz w niedziele i święta.

- **Kontrola prawidłowości zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych**

Na wysokim poziomie utrzymuje się również zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy, co uzasadnia prowadzenie działań kontrolno-nadzorczych wobec większości działających na rynku podmiotów, w tym przede wszystkim z branż, w których w ostatnich latach stwierdzono znaczący odsetek nieprawidłowości, tj. budownictwo, handel i naprawy oraz zakwaterowanie i usługi gastronomiczne.

Działania Państwowej Inspekcji Pracy będą skupiały się na dokonaniu oceny warunków świadczenia pracy, w szczególności na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło, a także umów zawartych z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą – z uwzględnieniem powtarzalności ich zawierania. Ponadto prowadzona będzie kontrola przestrzegania przepisów dotyczących obowiązku wypłacania minimalnej stawki godzinowej. Podczas kontroli kontynuowane także będzie poradnictwo prawne na temat dopuszczalności zatrudniania w ramach umów cywilnoprawnych, w tym brzmienia art. 22 § 1 Kodeksu pracy.

- **Przestrzeganie rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami Tarcz Antykryzysowych w zakresie prawnej ochrony pracy**

Pandemia COVID-19 wymusiła daleko idące zmiany na rynku pracy doprowadzając do wejścia w życie nowych przepisów, które mają istotny wpływ na uprawnienia pracowników i pracodawców, a ich stosowanie niekiedy może prowadzić do nadużyć.

Działania kontrolne zostaną podjęte wobec przedsiębiorstw działających w sektorach, które najczęściej korzystały z rozwiązań wprowadzonych ww. przepisami. Weryfikacji zostaną poddane w głównej mierze zagadnienia związane z obniżeniem wymiaru czasu pracy pracownika lub objęciem pracownika przestoje ekonomicznym, jak też elastyczne zasady ustalania pracownikom czasu pracy, porozumienia o wprowadzeniu systemu równoważnego czasu pracy lub o stosowaniu mniej korzystnych warunków zatrudnienia.

Ponadto, weryfikacji zostanie poddana wysokość wypłacanych odpraw, odszkodowań lub innych

świadczeń pieniężnych przewidzianych do wypłaty na wypadek ustania stosunku pracy oraz zasady udzielania urlopów i wykonywania pracy zdalnej.

LEGALNOŚĆ ZATRUDNIENIA

- **Eliminowanie nieprawidłowości związanych z powierzaniem pracy w ramach usług świadczonych przez agencje zatrudnienia**

Wobec nieustającej popularności powierzania pracy tymczasowej za pośrednictwem agencji zatrudnienia, w szczególności w dobie pandemii, gdy pracodawcy chcą ograniczyć zatrudnienie o charakterze stałym, działania Państwowej Inspekcji Pracy ukierunkowane zostaną na podmioty świadczące ww. usługi, w tym także te, które powierzają pracę cudzoziemcom. Doświadczenia Państwowej Inspekcji Pracy w tym obszarze pokazują, że powierzanie pracy tymczasowej w wielu przypadkach odbywa się niezgodnie z przepisami *ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych* i jest realizowane wymiennie do zatrudnienia stałego. Obowiązujące przepisy stanowią, że praca tymczasowa służyć ma zaspokojeniu okresowo, doraźnie lub sezonowo zwiększonych potrzeb pracodawcy użytkownika na pracę, lub służyć ma wypełnieniu luki wynikającej z nieobecności pracownika stałego pracodawcy użytkownika.

Działania Państwowej Inspekcji Pracy będą zmierzały do ujawniania przypadków, w których powierzanie pracy tymczasowej odbywa się niezgodnie z celem tego rodzaju pracy. Działania PIP ukierunkowane będą także na ujawnianie przypadków stosowania praktyk tzw. „outsourcingu pracowniczego”, stanowiącego obejście przepisów o powierzaniu pracy tymczasowej w szczególności w sytuacji, kiedy wyczerpane zostały dopuszczalne limity czasowe powierzania pracy tymczasowej na rzecz jednego pracodawcy użytkownika lub zapotrzebowanie tego pracodawcy obejmuje wykonywanie prac, których realizacja przez pracownika tymczasowego jest niedozwolona (np. prace szczególnie niebezpieczne).

Nadal Państwowa Inspekcja Pracy podejmować będzie działania zmierzające do ujawniania podmiotów czy osób fizycznych świadczących usługi agencji zatrudnienia nielegalnie bez wymaganych prawem

certyfiatów, w tym także pod kątem pobierania niedozwolonych prawem opłat od osób na rzecz których świadczą usługę (w szczególności pośrednictwa do pracy, w tym do pracy u pracodawcy zagranicznego oraz pracy tymczasowej).

Typowanie podmiotów do kontroli odbywać się będzie m.in. w oparciu o realizowany w Państwowej Inspekcji Pracy monitoring mediów (np. portale społecznościowe, fora internetowe, prasa etc.). Z uwagi

na to, że duży odsetek osób świadczących pracę tymczasową wykonuje ją w oparciu o umowy cywilnoprawne zawarte z agencją pracy tymczasowej, działania Państwowej Inspekcji Pracy służyć będą weryfikowaniu tego typu form powierzania pracy pod kątem ujawniania przypadków, w których umowy takie zostały zawarte z naruszeniem obowiązujących przepisów.

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Państwowa Inspekcja Pracy, realizując ustawowe obowiązki, koncentruje się na skuteczności podejmowanych działań kontrolnych i prewencyjnych, mających na celu wzrost poziomu bezpieczeństwa pracy i poszanowania praw pracowników. Standardy dzisiejszych strategii inspekcji pracy uwzględniają dywersyfikację podejmowanych czynności w celu osiągnięcia maksymalnych korzyści płynących z działań kontrolnych przy istotnym wsparciu prewencji oraz promocji wysokiej kultury pracy w przedsiębiorstwach działających na terenie Polski, zatrudniających zarówno obywateli polskich, jak również obcokrajowców.

Niniejszy *Program działania Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku* uwzględnia najpilniejsze potrzeby wynikające z obecnej sytuacji gospodarczej kraju, doświadczenia z dotychczasowej wieloletniej działalności kontrolno-nadzorczej i prewencyjnej, sytuację na rynku pracy oraz propozycje związków zawodowych, organizacji pracodawców, ministerstw i urzędów centralnych, jak również pozostałych organów kontroli warunków pracy i przestrzegania prawa w Polsce.

Przy opracowaniu *Programu* wzięto pod uwagę wyniki dotychczasowych kontroli poszczególnych branż i sektorów gospodarki, a także dane własne i dane gromadzone przez statystykę publiczną, dotyczące wypadkowości przy pracy. Planując poszczególne działania uwzględniono również założenia strategii UE na rzecz bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, informacje o naruszeniach prawa w zakładach różnych branż, a także uwagi parlamentarzystów, skargi pracowników i związków zawodowych oraz zgłoszenia – często ze strony pracodawców – wskazujące na niejasność lub brak określonych regulacji prawnych.

Jednym z elementów warunkujących skuteczność działań podejmowanych przez Państwową Inspekcję Pracy jest współpraca międzyinstytucjonalna – zarówno na poziomie krajowym, jak również międzynarodowa. Wspólne projekty, wymiana doświadczeń w zakresie metodyki kontroli, prewencji i promocji, a także szkolenia kadry własnej i partnerów związkowych oraz pracodawców, zapewniają wielopłaszczyznowe oddziaływanie na poprawę praworządności i poziomu bezpieczeństwa osób pracujących.

Rok 2021 jest ostatnim rokiem realizacji długofalowego programu przygotowanego na lata 2019 – 2021. Państwowa Inspekcja Pracy, oprócz kontynuacji działań prowadzonych w strategicznych obszarach ochrony pracy, będzie realizowała także nowe zadania wynikające ze zmian prawa.

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania gospodarki w sytuacji wywołanej pandemią COVID-19 wprowadzono nowe regulacje prawne, które w istotny

sposób zmieniły sytuację podmiotów na rynku pracy. Wiele z nich dotyczy zagadnień z zakresu prawa pracy, w tym czasu pracy (np. elastycznych zasad ustalania czasu pracy, pracy zdalnej, obejmowania pracowników przestoje ekonomicznym) oraz wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń pieniężnych (np. ograniczenie wysokości odpraw, odszkodowań z tytułu ustania stosunku pracy). Zmodyfikowano także zasady udzielania urlopów wypoczynkowych. Nowe rozwiązania legislacyjne objęły również szeroko rozumianą tematykę bezpieczeństwa i higieny pracy. Na pracodawców nałożono obowiązek zorganizowania pracy w sposób uwzględniający reżimy sanitarne oraz obowiązek dostarczania pracownikom środków chroniących przed rozprzestrzenianiem się koronawirusa. W związku z tym, że nowe regulacje mają zasadniczy wpływ na uprawnienia pracowników i pracodawców, Państwowa Inspekcja Pracy podejmie w 2021 roku działania kontrolne nakierowane na weryfikację prawidłowości stosowania nowych rozwiązań prawnych, zarówno w zakresie prawnej ochrony pracy, jak i bezpieczeństwa i higieny pracy, a ponadto przeprowadzi szeroko pojęte działania prewencyjne w celu ochrony pracowników w sytuacji zagrożenia epidemicznego. Przedmiotowe zadania zostały szczegółowo opisane w dalszej części *Programu działania Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku*.

W *Programie* założono, że inspektorzy pracy przeprowadzą w 2021 roku około **52 tys. kontroli**. Proporcjonalnie zmniejszeniu ulegnie tym samym liczba kontroli w poszczególnych tematach. Podkreślić należy, że fundamentalne znaczenie będzie miała jakość realizowanych kontroli. Zaplanowana liczba kontroli uwzględnia również fakt, że będą one przeprowadzane w trudnych warunkach pandemicznych. Doświadczenia zebrane w 2020 roku pokazują, że wiąże się to z różnego rodzaju ograniczeniami w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych, w tym również z okresowym zamykaniem zakładów niektórych branż. Planując zadania na 2021 rok wzięto również pod uwagę wydłużenie czasu trwania czynności kontrolnych z powodu konieczności przestrzegania przez inspektorów pracy zaostrzonego reżimu sanitarnego w kontrolowanych podmiotach.

BEZPIECZEŃSTWO PRACY I OCHRONA ZDROWIA

Priorytety w zakresie bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia:

- koncentracja działań kontrolnych i prewencyjnych w obszarach aktywności zawodowej **o najwyższej wypadkowości i najwyższym poziomie zagrożeń zawodowych**;
- **eliminowanie bezpośrednich zagrożeń wypadko-**

wych oraz ograniczanie wpływu niebezpiecznych lub szkodliwych czynników środowiska pracy na pracujących (tj. eliminowanie niebezpiecznych metod pracy i jej niewłaściwej organizacji) oraz poprawa ergonomii;

- **uwzględnianie nowych czynników środowiska pracy**, jak również dynamicznie zmieniającej się legislacji, związanej m.in. z rozwojem badań i pojawianiem się nowych technologii, w wyniku których ujawniany jest niebezpieczny wpływ substancji i mieszanin dotychczas uznawanych za mniej szkodliwe (np. pyły drewna).

Zadania priorytetowe dla poszanowania prawa pracy, w tym legalności zatrudnienia oraz ochrony zdrowia i życia osób pracujących, które będą realizowane w 2021 roku w formie kompleksowych działań o charakterze kontrolnym i prewencyjno-promocyjnym (wsparcie i doradztwo), pozostają kompatybilne z długofalowym programem działania Państwowej Inspekcji Pracy na lata 2019-2021.

DZIAŁANIA DŁUGOFALOWE W OBSZARZE BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

Bezpieczeństwo w wytypowanych zakładach o wysokiej skali zagrożeń

Do wzmożonego nadzoru typowane są zakłady pracy różnych branż, w których szczególnie duże ryzyko wypadkowe i zawodowe wiąże się z niebezpiecznymi przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wysokimi wskaźnikami wypadkowości. Do końca 2021 roku kontynuowany będzie obecnie prowadzony, 3-letni wzmożony nadzór nad tą wybraną grupą zakładów. Długofalowe, zaplanowane na lata 2019-2021 działania kontrolne, a także doradcze, informacyjne i promocyjne, ukierunkowane są na stałą poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy osób pracujących w tych zakładach pracy.

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach o potencjalnie wysokim ryzyku poważnej awarii przemysłowej

Kontrolą Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zostaną objęte wybrane zakłady, które zaliczone są do kategorii „Potencjalnych Sprawców Poważnych Awarii (PSPA)”. W tej grupie są podmioty, których działalność może stanowić przyczynę powstania zdarzeń o znamionach poważnej awarii, w tym dużych strat materialnych, pomimo że niebezpieczne substancje występują tam w ilościach mniejszych od wielkości progowych, skutkujących zaliczeniem danego zakładu do grupy zwiększonego ryzyka poważnej awarii przemysłowej (wg kryteriów Dyrektywy Seveso III). Nadzór nad takimi zakładami jest konieczny, ponieważ ilości znajdujących się w nich substancji niebezpiecznych, w przypadku np. dużego wycieku, mogą stworzyć poważne zagrożenie zarówno dla pracowników zakładu, jak również okolicznych mieszkańców (zagrożenie publiczne).

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach, w których występuje narażenie na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

Wykorzystywanie w niektórych procesach pracy substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub pro-

cesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym wymusza konieczność kontroli poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy. Ma to istotne znaczenie w związku ze zmianami legislacyjnymi poszerzającymi katalog procesów pracy, w których dochodzi do uwalniania takich substancji, mieszanin i czynników. Konieczne jest zatem kontrolowanie przez Państwową Inspekcję Pracy organizacji pracy w takich zakładach, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów w tym zakresie, aby maksymalnie ograniczyć możliwość wystąpienia chorób nowotworowych pochodzenia zawodowego.

Ograniczanie zagrożeń wypadkowych poprzez wdrożenie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy

Inspektorzy pracy skontrolują skuteczność zarządzania obszarem bhp w kontekście zapobiegania urazom, którym ulegają pracownicy w zakładach wytypowanych do kontroli na podstawie danych udostępnionych przez ZUS (zróżnicowana składka na ubezpieczenie wypadkowe). Zweryfikowane zostaną: poprawność ustalania przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy, uwzględnianie powypadkowych wniosków profilaktycznych w ocenie ryzyka zawodowego oraz skuteczność zastosowanych środków prewencyjnych zmniejszających ryzyko wypadkowe w przyszłości. Inspektorzy zwrócą szczególną uwagę na ocenę ryzyka zawodowego w odniesieniu do prac, podczas których doszło do wypadków, jak również na spójność środków profilaktycznych wynikających z tej oceny ze środkami ustalonymi w postępowaniu powypadkowym. Podczas realizacji tego tematu przewidziane są działania prewencyjne ukierunkowane na motywowanie pracodawców do większego zaangażowania na rzecz bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia. W powtarzających się przypadkach rażących naruszeń przepisów bhp inspektorzy będą kierować wnioski do ZUS o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe na najbliższy rok składkowy.

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa

Rok 2021 to III etap kampanii prewencyjno – kontrolnej *Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa*. Kontrole zaplanowane są u pracodawców, którzy zakończyli działania prewencyjne, dostosowujące ich firmy do obowiązujących przepisów prawa pracy. Część działań kontrolnych zostanie przeprowadzona w tych podmiotach, które nie przystąpiły, mimo zaproszenia, do realizacji programu prewencyjnego lub odstąpiły od jego realizacji. Celem kontroli jest dokonanie oceny warunków wykonywania prac związanych z ubojem zwierząt i przetwórstwem mięsa w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrolą zostaną objęte również podstawowe zagadnienia prawnej ochrony pracy i legalności zatrudnienia, w związku z dużą reprezentacją cudzoziemców wykonujących prace w tego typu zakładach. Działania kontrolne zostaną wsparte działaniami prewencyjnymi w formie dodatkowych szkoleń i udostępniania wydawnictw specjalnie przygotowanych w tym celu.

DZIAŁANIA BIEŻĄCE ZWIĄZANE Z BEZPIECZEŃSTWEM I HIGIENĄ PRACY

Gospodarka komunalna - przestrzeganie przepisów bhp

Dotychczas przeprowadzone kontrole wykazały liczne zaniedbania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas gospodarowania odpadami komunalnymi. Ujawnione nieprawidłowości stwarzały zagrożenia wypadkowe i wskazywały na duże prawdopodobieństwo wystąpienia zachorowania pracowników na choroby powodowane przez mikroorganizmy występujące w odpadach. W związku z powyższym działania kontrolne w tej grupie zakładów będą kontynuowane w szerszym zakresie. Szczególna uwaga zostanie poświęcona zweryfikowaniu poziomu bezpieczeństwa pracowników narażonych na szkodliwe działanie czynników biologicznych.

Przestrzeganie przepisów bhp dotyczących organizacji pracy w miejscach, w których może występować atmosfera wybuchowa

Kontrole zakładów pracy, w których może występować atmosfera wybuchowa ukierunkowane zostaną na kluczowe zagrożenia wynikające z możliwości zainicjowania wybuchu. W planie kontroli w szczególności uwzględnione zostaną zakłady, w których w poprzednich latach miały miejsce wypadki przy pracy (lub zdarzenia potencjalnie wypadkowe) związane z występowaniem atmosfery wybuchowej, jak również zakłady dotychczas niekontrolowane w tym zakresie.

Bezpieczeństwo w leśnictwie

Sektor usług leśnych, z których korzystają Lasy Państwowe, cechuje duża wypadkowość i wiele zagrożeń zawodowych, na jakie narażeni są pracownicy. Praca na otwartej przestrzeni w oddaleniu od siedzib ludzkich, wykorzystywanie niebezpiecznych urządzeń w postaci np. spalinowej pilarki łańcuchowej, operacje technologiczne związane z pozyskaniem drewna wymagają poszanowania dla obowiązujących przepisów. Inspektorzy pracy zweryfikują przygotowanie pracowników do pracy, w tym wyposażenie w środki ochrony indywidualnej adekwatne do zagrożeń, posiadanie uprawnień do obsługi pilarki, wyposażenie w niezbędny sprzęt pomocniczy na powierzchniach zrębowych i organizację pracy w lesie.

Ograniczanie zagrożeń w zakładach rolnych z uwzględnieniem legalności zatrudnienia

Celem kontroli będzie dokonanie oceny warunków wykonywania określonych prac związanych z produkcją roślinną lub zwierzęcą przez osoby zatrudnione w zakładach rolnych, w celu wyeliminowania zagrożeń wypadkowych i zawodowych, występujących w środowisku pracy lub wynikających ze sposobu jej wykonywania. Kontrolą zostaną objęte procesy pracy, przy wykonywaniu których występuje narażenie pracownika na działanie czynników, m.in. głównie mechanicznych, chemicznych i biologicznych. Kontrole będą dotyczyły oceny stanowisk pracy w zakresie spełniania wymagań przepisów bhp, zorganizowanych w związku z określonym rodzajem i etapem produkcji rolnej (sadzenie, opryski, nawożenie, zbiór, obsługa zwie-

rząt, prace transportowe). Część kontroli poświęcona zostanie ocenie przestrzegania przepisów w zakładach przetwórstwa rolnego. W ramach kontroli w tym sektorze gospodarki zweryfikowane zostaną również zagadnienia dotyczące legalności zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej.

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach obróbki drewna

Duża liczba corocznie rejestrowanych wypadków związana jest z obsługą maszyn do obróbki drewna. Prawidłowa konserwacja maszyn i wyposażenie ich w niezbędne elementy gwarantujące bezpieczną obsługę oraz zgodna z przepisami organizacja pracy zostanie zweryfikowana podczas kontroli Państwowej Inspekcji Pracy. Dodatkowo – w związku z nowelizacją w lutym 2020 r. przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy – prace związane z narażeniem na wszystkie pyły drewna zostały uznane za procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym. Stąd też podczas zaplanowanych na 2021 r. kontroli sprawdzone zostanie wypełnianie przez pracodawców obowiązków wynikających z ww. rozporządzenia, w odniesieniu do pracy w narażeniu na pyły powstające podczas obróbki drewna.

Organizacja bezpiecznej pracy przy urządzeniach i instalacjach elektro-energetycznych, w tym w zakładach zajmujących się remontami, naprawami i usuwaniem awarii maszyn i urządzeń technicznych

Praca w narażeniu na kontakt z energią elektryczną, zwłaszcza średnich i wysokich napięć, może skutkować wypadkami śmiertelnymi, jeśli ściśle nie są przestrzegane procedury określone w obowiązujących przepisach i procedury wewnętrzzakładowe. Inspektorzy pracy ocenią sposób organizowania pracy przy naprawie i usuwaniu awarii urządzeń i instalacji elektroenergetycznych, szczególnie w zakresie nowego rozporządzenia określającego bezpieczne i higieniczne warunki pracy podczas prowadzenia prac eksploatacyjnych.

Bezpieczeństwo pracy podczas magazynowania i transportu wewnątrzzakładowego, m.in. z wykorzystaniem wózków jezdniowych z napędem silnikowym oraz w związku z obciążeniami układu mięśniowo – szkieletowego

Prace transportowe i magazynowe towarzyszą działaniom większości firm produkcyjnych i handlowych, ale również logistycznych i spedycyjnych. Kontrolom poddane zostaną: organizacja pracy, komunikacja wewnątrzzakładowa, przygotowanie pracowników do pracy, w tym posiadanie wymaganych uprawnień do obsługi maszyn i urządzeń używanych w transporcie oraz bezpieczeństwo składowania towarów i produktów.

Bezpieczeństwo pracy w przemyśle – wytwarzanie i przetwarzanie tworzyw sztucznych

W tej gałęzi przemysłu występuje wiele zagrożeń wypadkowych i zawodowych, związanych z formowaniem, wytłaczaniem, prasowaniem, obróbką, klejeniem i zgrze-

waniem tworzyw sztucznych. Elementami środowiska pracy stwarzającymi zagrożenie są przede wszystkim szkodliwe czynniki chemiczne (głównie pary, dymy i gazy oraz pyły tworzyw sztucznych poddawanych obróbce), jak również wirujące części maszyn i narzędzi, gorące powierzchnie materiałów i urządzeń oraz hałas. Kontrole obejmują organizację prac, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów ogólnych i dedykowanych tej branży.

Działania podejmowane przez zakłady pracy w celu zapewnienia osobom pracującym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie epidemii COVID-19

Pojawienie się nowego czynnika biologicznego z grupy zakaźnych patogenów chorobotwórczych wymusiło podjęcie daleko idących środków zapobiegawczych ograniczających rozprzestrzenianie się wirusa. Przyjęte rozwiązania legislacyjne nałożyły nowe obowiązki na zakłady pracy, obligując do zorganizowania pracy w sposób uwzględniający zaostrzony reżim sanitarny oraz nakładając obowiązek dostarczania pracownikom środków chroniących przed ekspansją patogenu. Państwowa Inspekcja Pracy – dostrzegając konieczność wsparcia służb państwowych odpowiedzialnych za walkę z chorobami zakaźnymi – będzie weryfikowała spełnianie przez zakłady pracy nowych obowiązków sanitarnych.

Przestrzeganie przepisów bhp przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem pracowników na hałas

W trakcie kontroli inspektorzy ustalą, czy i jakie działania podejmują pracodawcy w celu eliminowania lub ograniczania zagrożeń związanych z występowaniem hałasu w miejscu pracy oraz ocenią skuteczność tych działań. Efektem powinna być poprawa warunków pracy i uzyskanie właściwego poziomu ochrony zdrowia pracowników. Ocena zagadnienia, dokonana na podstawie działań prowadzonych w latach ubiegłych, wskazuje na liczne nieprawidłowości, dotyczące ograniczania wpływu hałasu na pracujących, zwłaszcza w małych zakładach pracy. Wielu kontrolowanych pracodawców nie dokonało oceny narażenia na hałas oraz nie zna przepisów obowiązujących w tym zakresie. W związku z tym, kontroli będą podlegały zakłady małe (do 49 pracowników), w których występuje narażenie zatrudnionych na ten czynnik fizyczny.

STAŁE ZADANIA KONTROLNE DOTYCZĄCE BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Pracy jest **badanie okoliczności i przyczyn zaistniałych wypadków przy pracy** – śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych. Inspektorzy pracy będą niezwłocznie reagować na zgłoszone zdarzenia wypadkowe, sprawdzać prawidłowość postępowania pracodawców pod kątem respektowania praw osób poszkodowanych oraz oceniać prawidłowość i wdrożenie środków zapobiegających wystąpieniu podobnych wypadków w przyszłości (prewencja wypadkowa). Kontrole ocenią prawidłowość i rzetelność postępowań powypadkowych prowadzonych przez zespoły wyznaczone przez pracodawców oraz zweryfikują sposób funkcjonowania obszaru zarządzania bezpieczeń-

stwem i higieną pracy w przedsiębiorstwach, w tym także systemowego.

W przypadku stwierdzenia w czasie kolejnej kontroli rażących i powtarzalnych naruszeń przepisów bhp **inspektorzy pracy kierować będą wnioski do ZUS o podwyższenie kontrolowanym podmiotom składki wypadkowej o 100 %** na najbliższy rok składkowy. Niektóre z podejmowanych czynności kontrolnych będą dotyczyły **kontroli ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze**.

Inspektorzy pracy będą kontrolować maszyny, urządzenia, środki ochrony indywidualnej, wyroby pirotechniczne oraz materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego stosowane poza górnictwem – w zakresie ich **zgodności z wymaganiami bezpieczeństwa po wprowadzeniu ich do obrotu lub oddaniu do użytku**. Działania te prowadzone będą w związku z przypisaniem Państwowej Inspekcji Pracy kompetencji w obszarze nadzoru rynku i koncentrować się będą na ocenie zgodności wyrobów z unijnym prawodawstwem harmonizacyjnym i prawodawstwem krajowym oraz na sprawdzaniu informacji o wadach wyrobów mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo ich użytkowania przez pracowników. Szczególną uwagę objęte zostaną **maszyny użytkowane w rolnictwie** oraz **środki ochrony układu oddechowego**. Ponadto inspektorzy pracy będą prowadzili kontrole wyrobów importowanych z krajów trzecich (spoza obszaru UE/EOG i Szwajcarii) – na wniosek organów celnych.

Nadal będą prowadzone **kontrole zatrudniania i warunków pracy osób niepełnosprawnych** w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej oraz zakładach otwartego rynku pracy, mające na celu m.in. ocenę prawidłowości zorganizowania przez pracodawców stanowisk pracy z uwzględnieniem dysfunkcji osób reprezentujących tę grupę pracowników. Ocena stanowisk pracy osób niepełnosprawnych jest wymagana w związku z korzystaniem przez pracodawców ze środków PFRON.

W związku z objęciem **produktów biobójczych** rozszerzonymi regulacjami prawnymi UE (podobnymi jak dla pozostałych czynników chemicznych) oraz zagrożeniami wynikającymi z narażenia na te produkty, planowane jest zintensyfikowanie w krajach członkowskich działań zmierzających do zapewnienia większego bezpieczeństwa pracującym z użyciem takich produktów. W związku z tym kontynuowane będą działania kontrolne w podmiotach stosujących produkty biobójcze w procesach pracy. Kontrole Państwowej Inspekcji Pracy dotyczyć będą również sprawdzenia wypełniania przez pracodawców obowiązków nałożonych przez unijne **rozporządzenia dotyczące chemikaliów, tj. REACH i CLP**.

Sektorem, na który Państwowa Inspekcja Pracy co roku zwraca szczególną uwagę jest **budownictwo**. Wynika to z utrzymującej się dużej liczby rejestrowanych wypadków przy pracy oraz stwierdzanych nieprawidłowości. Kontrole będą ukierunkowane przede wszystkim

na bezpieczeństwo wykonywania prac budowlanych i rozbiorowych, organizację budowy i remontów dróg oraz budownictwo infrastruktury kolejowej. Głównym celem kontroli pozostanie maksymalne ograniczenie zagrożeń wypadkowych, weryfikacja zapewnienia na budowach środków ochrony zbiorowej, ocena koordynacji prac na placu budowy oraz przygotowania pracowników do pracy, w szczególności kontrola ważności posiadanych uprawnień kwalifikacyjnych i wyposażenie w środki ochrony indywidualnej. W 2021 r. kontynuowane będą kontrole **prac wykonywanych żurawiami wieżowymi i szybko-montującymi**.

W celu szybkiego eliminowania zagrożeń dotyczących tysięcy osób pracujących na różnego rodzaju placach budowy w *Programie działania Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku* uwzględnione zostały również **krótkie kontrole w budownictwie**.

W związku z zadaniami nałożonymi na Państwową Inspekcję Pracy prowadzone będą także **kontrole zamkniętego użycia organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMM i GMO)** oraz kontrole związane z wnioskami o wydanie zezwolenia Ministra Klimatu i Środowiska na prowadzenie zakładów inżynierii genetycznej.

Inspektorzy pracy będą także **kontrolowali ocenę zgodności budowy i stanu technicznego jednostek pływających z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy**, w tym statków morskich, śródlądowych oraz obiektów żurawialnych.

Podczas **pierwszej kontroli** inspektorzy pracy będą wskazywali pracodawcom i podmiotom organizującym pracę nieprawidłowości z zakresu prawa pracy, w tym bhp, dokonają ich analizy prawno-technicznej oraz zastosują środki prawne (decyzje, wystąpienia i polecenia) przewidziane *ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy*. Określając czas na wyeliminowanie przez pracodawcę stwierdzonych uchybień, inspektorzy pracy nie będą okresowo stosować sankcji, o ile kontrola nie ujawni rażących naruszeń przepisów bhp, a zwłaszcza sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia. W przypadkach, w których kontrole będą dotyczyły ciężkich, śmiertelnych i zbiorowych wypadków przy pracy lub nielegalnego zatrudniania oraz rażących naruszeń przepisów prawnej ochrony pracy, inspektorzy pracy zastosują środki adekwatne do skali naruszeń prawa.

W *Programie działania Państwowej Inspekcji Pracy na 2021 rok* uwzględniono również kontrole dotyczące:

- przestrzegania przepisów bhp przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na **hałas i drgania mechaniczne**,
- **zagrożeń o charakterze publicznym**, w tym związanych z pracami budowlanymi,
- funkcjonowania **służby bhp** w zakładach pracy,
- obowiązków wynikających z ustawy Prawo energetyczne – **w zakresie paliw ciekłych**,
- warunków pracy w przedsiębiorstwach **gospodarki morskiej**.

Członkostwo Państwowej Inspekcji Pracy w **Komite-**

cie Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC), zraszającym europejskie inspekcje, zobowiązuje do realizacji zadań wspólnych na rynku pracy w Europie. Państwowa Inspekcja Pracy zaplanuje i przeprowadzi działania kontrolne i prewencyjne, zbieżne z celami kampanii, które zostaną określone przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy oraz Grupę Roboczą SLIC, koordynującą realizację kampanii przez kraje członkowskie UE.

PRAWNA OCHRONA PRACY

Priorytety w zakresie prawnej ochrony pracy:

- ograniczenie naruszeń przepisów **o czasie pracy** oraz **wypłacie wynagrodzeń** i innych świadczeń ze stosunku pracy, w związku z utrzymującym się poziomem nieprawidłowości i ich społecznymi skutkami,
- kontrola prawidłowości zatrudniania na podstawie **umów cywilnoprawnych**,
- przestrzeganie rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami **Tarcz Antykryzysowych** w zakresie prawnej ochrony pracy.

DZIAŁANIA BIEŻĄCE ZWIĄZANE Z PRAWNĄ OCHRONĄ PRACY

Kontrola prawidłowości zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych

Zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy nadal utrzymuje się na wysokim poziomie, co uzasadnia kontynuowanie działań kontrolno-nadzorczych w powyższym zakresie. Tym samym, działania Państwowej Inspekcji Pracy będą skupiać się na dokonaniu oceny warunków świadczenia pracy, w szczególności na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło, a także umów zawartych z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą – z uwzględnieniem powtarzalności ich zawierania. Zadaniem objęta zostanie większość kontrolowanych podmiotów, w tym zwłaszcza te, wśród których w ostatnich latach stwierdzono znaczący odsetek nieprawidłowości, tj. wobec branż działających w obszarze budownictwa, handlu i napraw oraz zakwaterowania i usług gastronomicznych. W związku z niedostateczną znajomością przepisów prawa regulujących dopuszczalność zatrudniania w ramach umów cywilnoprawnych, w tym brzmienia art. 22 § 1 *Kodeksu pracy*, istotne pozostaną również działania związane z udzielaniem porad podczas prowadzonych kontroli w przedmiotowym zakresie.

W związku z wprowadzeniem „minimalnej stawki godzinowej” za każdą godzinę wykonania zlecenia lub świadczenia usług, która podlega corocznej waloryzacji, Państwowa Inspekcja Pracy zobowiązana jest do kontroli przestrzegania przepisów dotyczących obowiązku wypłacania minimalnej stawki godzinowej, ujętych w *ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę*. W tym zakresie przewidziane są zarówno kontrole planowe, jak i stanowiące reakcję na skargi. Działania kontrolne zostaną podjęte wobec podmiotów działających w sektorach, w których w latach poprzednich ujawniono najwięcej takich nieprawidłowości, jak również w tych, które zawierają najwięcej umów cywilnoprawnych.

Przestrzeżenie rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami Tarcz Antykryzysowych w zakresie prawnej ochrony pracy, w tym dot. m.in. czasu pracy oraz wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy

Pandemia COVID-19 wymusiła daleko idące zmiany na rynku pracy doprowadzając do wejścia w życie nowych przepisów, których celem jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania gospodarki krajowej. Nowe regulacje wprowadzone przede wszystkim ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w szerokim zakresie dotyczą prawa pracy, w tym przede wszystkim zagadnień związanych z obniżeniem wymiaru czasu pracy pracownika lub objęcia pracownika przestojem ekonomicznym, jak też elastycznych zasad ustalania pracownikom czasu pracy, porozumień o wprowadzeniu systemu równoważnego czasu pracy lub o stosowaniu mniej korzystnych warunków zatrudnienia. Ograniczono także wysokość odpraw, odszkodowań lub innych świadczeń pieniężnych przewidzianych do wypłaty na wypadek ustania stosunku pracy, a ponadto zmodyfikowano zasady udzielania urlopów. Dodatkowo wprowadzono całkowicie nowe rozwiązania prawne, jak chociażby wykonywanie pracy zdalnej.

Nowe regulacje mają istotny wpływ na uprawnienia pracowników i pracodawców, a ich stosowanie niekiedy może prowadzić do nadużyć, dlatego też Państwowa Inspekcja Pracy zobowiązana jest do kontroli przestrzegania tychże przepisów. Inspektorzy podejmą działania kontrolne wobec przedsiębiorstw działających w sektorach, które najczęściej korzystały z takich rozwiązań. Wprowadzenie nowego tematu kontrolnego uzasadnione jest przede wszystkim ochroną praw pracowników.

Przestrzeżenie przepisów dotyczących pracowniczych planów kapitałowych

W związku z uchwaleniem ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (PPK), jak i jej stopniowym wdrażaniem, Państwowa Inspekcja Pracy zobowiązana jest do kontrolowania obowiązków nałożonych ww. ustawą, w tym obowiązku zawierania umów o prowadzenie PPK i umów o zarządzanie PPK, jak i dokonywania wpłat do PPK. W 2021 roku działania kontrolne prowadzone będą w stosunku do wszystkich podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia PPK. Przewidziane są również kontrole na skutek złożonych skarg.

Edukacja – przestrzeżenie przepisów prawa pracy

Nadal kontynuowane będą działania kontrolne w placówkach oświatowych (przedszkola, szkoły podstawowe, zespoły szkół, ośrodki szkolno-wychowawcze), dla których organami prowadzącymi są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego. Przedmiotem kontroli będą w szczególności zagadnienia związane z nawiązaniem stosunku pracy z nauczycielami (w szczególności w oparciu o umowy okresowe), a także dotyczące wypłaty wynagrodzeń (w tym terminowości wypłacania wynagrodzenia i zaniżania wynagrodzenia, nieprzyznawania lub zaniżania dodatków motywacyjnych i stażowych, terminowości wy-

płacania wynagrodzenia za pracę w ramach godzin ponadwymiarowych i godzin doraźnych zastępstw) oraz urlopów i funduszy socjalnych.

STAŁE ZADANIA KONTROLNE W ZAKRESIE PRAWNEJ OCHRONY PRACY

Czas pracy oraz wypłata wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy

Przepisy o czasie pracy i wypłacie należności ze stosunku pracy są podstawowymi regulacjami z zakresu prawa pracy. Niestety, są to równocześnie najczęściej naruszane unormowania. Potwierdzają to przeprowadzane kontrole oraz skargi zgłaszane przez pracowników, z których blisko połowa dotyczy kwestii związanych z wynagrodzeniami i czasem pracy. Niezbędne pozostaje tym samym kontynuowanie kontroli w przedmiotowym zakresie wobec wszystkich pracodawców, ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy w sposób rażąco naruszają przepisy.

Dodatkowo przewiduje się w ramach zadań bieżących prowadzenie ukierunkowanych działań kontrolnych mających na celu weryfikację przestrzegania przepisów o czasie pracy w podmiotach działających w branży usługowej oraz budowlanej. Powyższe uwarunkowane jest licznymi skargami w stosunku do pracodawców działających w tych gałęziach gospodarki. Zakres przedmiotowy kontroli uwzględni przede wszystkim zagadnienia dotyczące rzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy, zapewnienia odpoczynków dobowych i tygodniowych, pracy ponadwymiarowej, jak również pracy w porze nocnej oraz w niedzielę i święta.

Przestrzeżenie przepisów o urloпах wypoczynkowych

Wobec ujawnianych uchybień przy tworzeniu planu urlopów oraz w związku z nieterminowym udzielaniem urlopów zaległych, jak i nieprawidłowościami przy wypłacie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop, a także pojawiającymi się naruszeniami odrębnych uregulowań obejmujących urlopy wypoczynkowe, niezbędne jest ukierunkowanie czynności kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy na przedmiotowe zagadnienia. Kontrole dotyczące całości przestrzegania przepisów o urloпах wypoczynkowych prowadzone będą wobec pracodawców reprezentujących wszystkie sektory gospodarki. Przewiduje się zarówno kontrole planowe, jak i stanowiące reakcję na skargi.

Czas prowadzenia pojazdu, przerw i czas odpoczynku (działania w ramach Krajowej Strategii Kontroli przepisów w tym zakresie) oraz czas pracy kierowców

Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców związane są z realizacją „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców na lata 2020-2021” i dotyczą oceny przestrzegania przepisów określonych przepisami UE. Działania Państwowej Inspekcji Pracy dotyczyć będą również weryfikacji wybranych zagadnień obejmujących przestrzeżenie przepisów o czasie pracy kierowców. Czyn-

ności prowadzone będą w ścisłej współpracy z Inspekcją Transportu Drogowego, a ich celem będzie eliminacja najczęściej pojawiających się nieprawidłowości, które dotyczą braku wymaganej przerwy przy prowadzeniu pojazdu przez okres dłuższy niż 4,5 godz., braku odpowiedniego odpoczynku dziennego oraz braku odpowiedniego odpoczynku tygodniowego, a także nieprzestrzegania dziennego limitu czasu jazdy.

KONTROLE KOMPLEKSOWE

Opieka zdrowotna – przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp

Państwowa Inspekcja Pracy planuje w 2021 r. kontrole podmiotów prowadzących działalność leczniczą, w tym oferujących szpitalne i ambulatoryjne świadczenia zdrowotne. Działania kontrolne ukierunkowane będą w szczególności na niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. W obszarze prawnej ochrony pracy zakres kontroli obejmie przestrzeganie przepisów dotyczących: zatrudniania (z uwzględnieniem zjawiska udzielania przez lekarzy i pielęgniarki świadczeń zdrowotnych na podstawie różnych stosunków prawnych na rzecz kontrolowanych podmiotów), czasu pracy, wynagrodzeń i innych świadczeniach ze stosunku pracy, urlopów wypoczynkowych, a także zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W zakresie bhp inspektorzy pracy sprawdzą przygotowanie pracowników do pracy (szkolenia bhp, badania profilaktyczne, ocenę ryzyka zawodowego), przestrzeganie procedur, organizację pracy, wyposażenie pracowników w niezbędne środki ochrony indywidualnej i ich bezpieczne stosowanie. Przeanalizowane zostaną warunki pracy w narażeniu na działanie czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, stan i prawidłowość wyposażania pracowników w środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.

Planowane są także kontrole mające na celu ograniczenie możliwego wpływu zagrożeń mutagennych i teratogennych występujących podczas przygotowywania, podawania i przechowywania leków cytostatycznych na pracujących w zakładach opieki zdrowotnej. Problematyka stosowania leków cytostatycznych wymaga również oceny prawidłowości ograniczania narażenia personelu medycznego nie podającego ww. leków, tj. salowych, sanitariuszy oraz osób sprzątających sale chorych poddanych chemioterapii.

Górnictwo – przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp

Kontrole w tej branży ukierunkowane będą na likwidację nieprawidłowości, które mogą skutkować wypadkami pracowników kopalń oraz pracowników firm świadczących usługi górnicze. Inspektorzy pracy skontrolują przygotowanie do pracy, ocenią nadzór nad warunkami pracy prowadzony przez osoby odpowiedzialne oraz wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze. Zweryfikowana zostanie prawidłowość przeprowadzonych postępowań powypadkowych, w tym wiarygodność ustalonych okoliczności i przyczyn wypadków, zwłaszcza powtarzalnych. W zakresie prawnej ochrony pracy inspektorzy przeanalizują przestrzeganie norm czasu pracy, przepisów dotyczących odpoczynków

(dobowego, tygodniowego), zachowania zasady udzielania co najmniej raz na 4 tygodnie niedzieli wolnej od pracy, organizacji pracy w skróconej 6-godzinnej normie czasu pracy ze względu na warunki klimatyczne, a także regulacji prawnych dotyczących świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych w warunkach przekroczenia norm higieniczno-sanitarnych (NDS i NDN).

Handel – przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp

Oprócz zagadnień badanych standardowo podczas kontroli w placówkach handlowych (m.in. nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, weryfikacja umów cywilnoprawnych, czas pracy), kontrole obejmą realizację postanowień ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, szczególnie w przypadku zmiany obecnych rozwiązań prawnych w związku z epidemią. Kontrole w placówkach handlowych pozwolą ocenić organizację pracy pod względem spełniania wymogów bezpieczeństwa. Inspektorzy sprawdzą przygotowanie pracowników do pracy, w tym posiadanie przez pracowników dodatkowych kwalifikacji do obsługi wózków jezdniowych, wyposażenie w odzież i obuwie robocze, przestrzeganie przepisów bhp dotyczących magazynowania i składowania towarów, a także organizację ręcznych prac transportowych.

LEGALNOŚĆ ZATRUDNIENIA, PRACA TYMCZASOWA, AGENCJE ZATRUDNIENIA, DELEGOWANIE PRACOWNIKÓW

STAŁE ZADANIA KONTROLNE W ZAKRESIE LEGALNOŚCI ZATRUDNIENIA

Program przewiduje kontynuowanie stałych zadań obejmujących kontrole legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców, kontrole agencji zatrudnienia i przestrzegania prawa wobec pracowników tymczasowych, oraz prawidłowości delegowania pracowników na i z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Kontrole legalności zatrudnienia obywateli polskich będą prowadzone m.in. w wytypowanych podmiotach w branżach, w których w poprzednich latach najczęściej stwierdzano nieprawidłowości w tym zakresie (np. transport i gospodarka magazynowa, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, handel i naprawy), jak również w podmiotach prowadzących działalność agencji pracy tymczasowej. Działania kontrolne ukierunkowane zostaną też na podmioty funkcjonujące w sektorach i branżach właściwych dla specyfiki danego regionu, w których istnieje potencjalne ryzyko powierzania pracy nierejestrowanej, a także na podmioty powierzające pracę w małych miejscowościach w usługach (np. fryzjerskich, kosmetycznych, etc.) czy też o zwiększonym sezonowo zatrudnieniu (np. hotelarstwie, gastronomii, obiektach organizacji wypoczynku i sportowo-rekreacyjnych). Celem kontroli realizowanych w tym zakresie będzie także ujawnianie przypadków, w których mamy do czynienia nie tylko z pracą niezadeklarowaną, ale także zadeklarowaną „fałszywie”, np. poprzez korzystanie z niepracowniczych form powie-

rzenia pracy w sytuacjach właściwych dla stosunku pracy. W ramach kontroli legalności zatrudnienia badane będą także zagadnienia dotyczące legalności powierzania wykonywania pracy osobom **skazanym, uchylającym się od wykonania obowiązku alimentacyjnego** - prowadzone w razie stwierdzenia takich przypadków w trakcie kontroli oraz na podstawie skarg wpływających do Państwowej Inspekcji Pracy. W ramach kontroli legalności zatrudnienia weryfikowane będą także przypadki powierzania pracy na podstawie umów o dzieło, pod kątem zasadności ich stosowania, w szczególności w sytuacjach stanowiących obejście przepisów prawa pracy i zawarcia tego rodzaju umowy w warunkach właściwych dla stosunku pracy. Podstawą typowania podmiotów do kontroli w tym zakresie, prowadzonych w następstwie regulacji dotyczących obowiązku informowania przez płatnika składek na ubezpieczenie społeczne o zawarciu każdej umowy o dzieło, będą dane pozyskane z rejestrów ZUS.

Kontrole **legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców** przewidziane są głównie w podmiotach, które powierzają pracę cudzoziemcom z państw spoza obszaru UE/EOG i Szwajcarii (tj. z tzw. krajów trzecich). Działania kontrolne będą podejmowane zarówno wobec pracodawców i przedsiębiorców, którzy powierzają pracę cudzoziemcom, jak i samych cudzoziemców, wykonujących pracę na podstawie oświadczeń wpisanych do ewidencji w powiatowych urzędach pracy lub zezwoleń na pracę, w tym zezwoleń na pracę sezonową. W szczególności dotyczyć to będzie przypadków uzyskania informacji z powiatowych urzędów pracy lub od Straży Granicznej o możliwości wystąpienia nadużyć związanych z wykorzystaniem uproszczonego systemu powierzania pracy cudzoziemcom na podstawie oświadczeń lub zezwoleń na pracę sezonową. Kontrole będą prowadzone w branżach, w których w latach ubiegłych stwierdzono nielegalne zatrudnienie cudzoziemców, w tym także w sektorach działalności, określonych przez resort właściwy do spraw pracy, w których ujawniono znaczną liczbę przypadków wykonywania pracy przez cudzoziemców nielegalnie przebywających na terenie Polski (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, budownictwo i pozostała działalność usługowa). Ponadto inspektorzy pracy będą zwracać szczególną uwagę na kwestie dotyczące legalności zatrudnienia i ochrony praw pracowniczych w stosunku do cudzoziemców najliczniej migrujących do Polski w celu podjęcia pracy, tj. obok obywateli Ukrainy, również z nowych azjatyckich kierunków migracji, do których należą m.in. takie kraje, jak: Filipiny, Indie, Bangladesz i Nepal. Celem kontroli będzie także ujawnianie nowych zjawisk i tendencji na polskim rynku pracy, w szczególności w związku z wejściem w życie regulacji dotyczących cudzoziemców, przyjętych w ramach „**tarczy antykryzysowej**”.

Z uwagi na znaczący udział cudzoziemców na polskim rynku pracy w 2021 r. kontynuowane będą zintensyfikowane kontrole agencji zatrudnienia świadczących usługi pośrednictwa pracy, tj. kierujących cudzoziemców do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej do podmiotów prowadzących działalność na terytorium RP oraz agencji pracy tymczasowej i pracodawców użytkowników powie-

rzających wykonywanie pracy cudzoziemcom w ramach pracy tymczasowej.

Państwowa Inspekcja Pracy będzie prowadziła także działania kontrolne obejmujące agencje zatrudnienia prowadzone przez podmioty lub cudzoziemców spoza UE oraz diagnozujące zjawiska omijania i naruszania przepisów *ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych*, w szczególności poprzez stosowanie outsourcingu, zapoczątkowane w ubiegłym roku. Dotychczasowe wyniki kontroli ujawniane w tych obszarach wskazują na istotne nieprawidłowości.

Analogicznie jak w latach ubiegłych **kontrole agencji zatrudnienia** obejmą podmioty wytypowane w wyniku bieżącego monitorowania środków masowego przekazu (Internet, prasa, telewizja itd.), zwłaszcza pod kątem nielegalnego prowadzenia agencji zatrudnienia (tj. bez wymaganego wpisu do rejestru podmiotów prowadzących takie agencje /KRAZ/) i nieprzestrzegania zakazu dyskryminacji osób, dla których agencja poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a także nieprawidłowego oznaczania ofert i ogłoszeń o pracę przez te podmioty, czy adresowanych do pracodawców zainteresowanych pozyskaniem personelu – cudzoziemców, w szczególności spoza UE/EOG.

W przypadku agencji zarejestrowanych, działania skoncentrowane będą na ujawnianiu naruszeń przepisów warunkujących prowadzenie danego rodzaju usługi (pośrednictwa pracy – w tym do pracy za granicą, pracy tymczasowej, poradnictwa zawodowego lub doradztwa personalnego), polegających w szczególności na: pobieraniu niedozwolonych opłat od osób korzystających z usług agencji zatrudnienia, stosowaniu praktyk dyskryminacyjnych, a także niezawieraniu pisemnych umów pomiędzy agencją świadczącą usługę pośrednictwa do pracy za granicą a osobą kierowaną oraz pomiędzy agencją zatrudnienia a pracodawcą zagranicznym czy pisemnej umowy z cudzoziemcem kierowanym do podmiotów prowadzących działalność na terytorium RP i nieprzedstawienia osobie kierowanej pisemnego tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca.

W 2021 roku inspektorzy pracy poddadzą ocenie przestrzeganie przepisów prawa związanych z certyfikacją usługi kierowania przez agencje zatrudnienia cudzoziemców do podmiotów prowadzących działalność na terytorium Polski w celu wyeliminowania sprowadzania i zatrudniania cudzoziemców przez nielegalne agencje.

Działania kontrolne w zakresie **egzekwowania przepisów prawa wobec pracowników tymczasowych** prowadzone są zarówno w agencjach pracy tymczasowej, jak i u pracodawców użytkowników korzystających z ich usług, co skutkuje czasochłonnością tych postępowań kontrolnych.

Celem kontroli realizowanych w obszarze pracy tymczasowej jest eliminowanie nieprawidłowości oraz praktyk obchodzenia przepisów prawa w stosunku do tej grupy pracujących, ze szczególnym zwróceniem uwagi na stosowanie w pracy tymczasowej zatrudnienia cywilnoprawnego, tj. na ujawnianie przypadków, w których powinna być zawarta umowa o pracę. Ocenie zostanie poddane przestrzeganie zakazów i ograniczeń dotyczących wykonywa-

nia pracy tymczasowej, wyrażonych w art. 8 i 20 ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych, a także będzie egzekwowana odpowiedzialność za wykroczenia ze strony agencji pracy tymczasowej i pracodawcy użytkownika z tytułu naruszenia ww. przepisów (art. 27a i 27b powołanej ustawy).

W 2021 roku działania kontrolne w agencjach pracy tymczasowej oraz u pracodawców użytkowników będą skupiały się także na naruszeniach prawa związanych z obchodzeniem przepisów ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych, w szczególności poprzez wykorzystywanie **usług outsourcingowych**, stanowiących w praktyce pracę tymczasową (nieprzestrzeganie dopuszczalnych okresów zatrudnienia tymczasowego czy zakazu powierzania pracy szczególnie niebezpiecznej itp.).

Ponadto inspektorzy pracy będą zwracali szczególną uwagę na zasadność korzystania przez pracodawców użytkowników z pracy tymczasowej, którą warunkuje występowanie ustawowych przesłanek, w tym m.in. sezonowy, okresowy bądź doraźny charakter zadań wykonywanych w ramach pracy tymczasowej, oceniając tym samym zapotrzebowanie na pracę stałą u kontrolowanego pracodawcy użytkownika.

Zintensyfikowane działania kontrolne będą prowadzone także w agencjach, które powierzają wykonywanie pracy tymczasowej cudzoziemcom z państw trzecich, jak również w agencjach kierujących pracownikami tymczasowymi do pracy u zagranicznych pracodawców użytkowników, w tym w zakresie wywiązywania się z obowiązków dotyczących egzekwowania od pracodawcy użytkownika bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz w kwestii przeciwdziałania dyskryminowaniu pracowników tymczasowych (tj. traktowaniu ich mniej korzystnie niż pracowników zatrudnionych u danego pracodawcy użytkownika) np. w zakresie ustalania wynagrodzeń.

Okręgowe Inspektoraty Pracy realizować będą **czynności kontrolne dotyczące delegowania pracowników z terytorium RP** - do czasowego wykonywania pracy w innych krajach członkowskich UE oraz EOG i Szwajcarii, realizowane w większości przypadków w następstwie wniosków z zagranicznych organów właściwych przesyłanych do Państwowej Inspekcji Pracy w systemie IMI. Kontrole w tym zakresie podejmowane są celem dokonania ustaleń stanu faktycznego i pozyskania informacji niezbędnych dla instytucji zagranicznych w związku z wykonywanymi przez nie czynnościami w stosunku do polskich pracodawców delegujących pracowników za granicę. Źródłem typowania podmiotów do kontroli w tym obszarze będą także ustalenia własne jednostek terytorialnych Państwowej Inspekcji Pracy, powiadomienia od innych instytucji i organów krajowych oraz skargi pracowników polskich firm, kierowanych do czasowego wykonywania pracy za granicą.

Okręgowe Inspektoraty Pracy będą również podejmować czynności kontrolno-nadzorcze w sprawach **delegowania pracowników do pracy na terytorium RP**. Zakres kontroli obejmie zarówno zapewnienie przez pracodawców zagranicznych odpowiednich warunków zatrudnienia pracownikom delegowanym do Polski (w zależności od długości okresu delegowania), jak i spełnienie wymogów informacyjnych wobec Państwowej Inspekcji Pracy. Dzia-

łania ukierunkowane będą także na ujawnianie przypadków tzw. fikcyjnego delegowania, w szczególności w odniesieniu do cudzoziemców z krajów trzecich, kierowanych do wykonywania pracy na terytorium RP przez podmioty zagraniczne.

Jako uzupełnienie działań kontrolnych pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy będą udzielać wyjaśnień, informacji i porad dotyczących warunków zatrudnienia pracowników delegowanych do pracy w Polsce oraz obowiązków pracodawców delegujących pracowników na terytorium RP – zarówno pisemnie, jak i w ramach konsultacji bezpośrednich.

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizowała zadania wynikające z **nowelizacji ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług**. Do zadań Urzędu należeć będzie m.in. przyjmowanie umotywowanych powiadomień od tych pracodawców delegujących, którzy będą chcieli przedłużyć okres, w którym zobowiązani są zapewnić pracownikom delegowanym do pracy w Polsce warunki zatrudnienia na tzw. poziomie minimalnym do 18 miesięcy, a także współpraca z organami właściwymi za granicą w zakresie eliminowania nadużyć związanych z delegowaniem i zatrudnieniem o charakterze transgranicznym. Powyższe zobowiązanie koresponduje z rozpoczęciem funkcjonowania **Europejskiego Urzędu ds. Pracy (European Labour Authority - ELA)**, który został wyposażony w kompetencje do inicjowania i monitorowania tzw. transgranicznych wspólnych kontroli oraz kontroli uzgodnionych. Należy założyć, że od 2021 roku tego typu działania związane z międzynarodowymi stosunkami zatrudnienia będą realizowane także z udziałem Państwowej Inspekcji Pracy.

Na dotychczasowych zasadach Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizowała zadania związane z wymianą informacji z organami właściwymi innych państw członkowskich **za pośrednictwem systemu IMI** oraz będzie przyjmowała od pracodawców delegujących pracowników do Polski oświadczenia o delegowaniu pracownika na terytorium RP i zawiadomienia o zmianie danych objętych tym oświadczeniem. Także w tym obszarze udzielane będą przez ekspertów Państwowej Inspekcji Pracy porady prawne dotyczące delegowania pracowników w ramach świadczenia usług.

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy kontynuować będzie udzielanie porad w celu wspierania równego traktowania obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy korzystają z prawa do swobodnego przepływu pracowników, oraz członków ich rodzin m.in. w sprawach dotyczących dostępu do: zatrudnienia, przywilejów socjalnych i podatkowych, szkoleń, zasobów mieszkaniowych, kształcenia, nauki zawodu oraz szkolenia zawodowego dla dzieci pracowników. Poradnictwem prawnym w tym zakresie – tak jak dotychczas – zajmować się będzie przede wszystkim Centrum Poradnictwa Państwowej Inspekcji Pracy w Głównym Inspektoracie Pracy. Zgodnie z *ustawą o Państwowej Inspekcji Pracy*, w sprawach z tego zakresu, Państwowa Inspekcja Pracy – w razie potrzeby – współpracować będzie z właściwymi instytucjami (głównie organami skarbowymi i z zakresu

zabezpieczenia społecznego), o ile porada dotyczyć będzie spraw w obszarze działania tych organów.

DZIAŁALNOŚĆ PREWENCYJNA ORAZ PROMOCJA OCHRONY PRACY

Ważnym obszarem ustawowych zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy są **działania prewencyjne, promocyjne i edukacyjne**. Wśród zadań pozakontrolnych prowadzonych przez Urząd znajdują się zarówno tematy będące bezpośrednim wsparciem dla działalności kontrolnej, jak i tematy realizowane samodzielnie, jako stałe zadania kształtujące kulturę bezpieczeństwa pracy w wybranych obszarach i grupach docelowych. W związku z ograniczeniami związanymi z pandemią, w 2021 roku działalność edukacyjna Państwowej Inspekcji Pracy prowadzona będzie również w formie online.

Zapobieganie zagrożeniom w miejscu pracy jest jednym z priorytetów długofalowych działań Państwowej Inspekcji Pracy, w tym w ramach aktualnie realizowanej 3-letniej kampanii prewencyjno-kontrolnej **„Dobry przepis na bezpieczeństwo”**, skierowanej do branży przetwórstwa mięsa. Kampania prowadzona jest od 2019 roku, przede wszystkim z myślą o bezpieczeństwie pracy w masarniach i ubojniach. W trzecim roku realizacji tego przedsięwzięcia, poza działaniami kontrolnymi prowadzonymi przez inspektorów pracy w zakładach przetwórstwa mięsa, zaplanowano kolejne szkolenia dla pracodawców oraz działania promujące bezpieczeństwo pracy m.in. za pośrednictwem strony internetowej www.bhpnatak.pl, a także dystrybucję materiałów przygotowanych przez Państwową Inspekcję Pracy dla pracodawców i pracowników. Planowana jest również popularyzacja tematyki prewencji wypadkowej w sektorze przetwórstwa mięsa za pośrednictwem prasy specjalistycznej. W związku z zakończeniem projektu, w 2021 roku przewidziano zorganizowanie konferencji podsumowującej 3-letnią kampanię, będącą okazją do zaprezentowania rezultatów działań prewencyjnych i kontrolnych oraz dyskusji nad bezpieczeństwem pracy w branży mięsnej.

W 2021 roku kontynuowane będą działania edukacyjno-informacyjne **„Czas pracy kierowców a wypadki drogowe”**, prowadzone pod hasłem „Nie prowadź bez przerw”. Kampania społeczna rozpoczęta w 2018 roku ma na celu zapobieganie wypadkom komunikacyjnym związanym z naruszeniem przepisów o czasie pracy lub złym stanem psychofizycznym kierowców. Inicjatywa skierowana jest do pracodawców i przedsiębiorców prowadzących działalność w sektorze transportowym, jak również do pracowników oraz osób samozatrudnionych z tej branży. W 2021 roku zaplanowano kontynuację działań informacyjnych w mediach, m.in. emisję spotów radiowych, promocję tematyki kampanii w Internecie oraz za pośrednictwem strony internetowej www.bezpiecniwdrodze.pl. W Okręgowych Inspektoratach Pracy prowadzone będą również szkolenia dotyczące zmian w przepisach obowiązującego prawa transportowego, zagadnień związanych z czasem pracy kierowców oraz zagrożeń psychospołecznych w ich zawodzie. Działania 4-letniej kampanii zostaną podsumowane pod koniec 2021 roku, podczas konferencji zorganizowanej dla przedstawicieli branży transportowej.

Ważnymi adresatami działań prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy są mikroprzedsiębiorstwa i średnie zakłady pracy, przede wszystkim należące do branż wysokiego ryzyka wypadkowego, a także firmy, w których mają miejsce ciężkie, śmiertelne, zbiorowe lub powtarzalne wypadki przy pracy. Właśnie dla tego typu firm inspekcja pracy uruchomi w 2021 roku kolejne edycje programów: **„Zdobądź Dyplom Państwowej Inspekcji Pracy”** i **„Prewencja wypadkowa”**. Kontynuowany będzie również **program prewencyjny dla zakładów usług leśnych**, a także program informacyjno-edukacyjny dotyczący bezpieczeństwa pracy w budownictwie pn. **„Budowa. STOP wypadkom!”**. Ofertę dla pracodawców uzupełni program **„Preциwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy”**, który jest działaniem profilaktycznym w obszarze zagrożeń psychospołecznych. Narzędzia do realizacji programów, wspomagające pracodawców w samokontroli warunków pracy, są systematycznie aktualizowane i uzupełniane przez Państwową Inspekcję Pracy o nowe materiały i wydawnictwa. Na 2021 rok zaplanowano m.in. przygotowanie nowej listy kontrolnej skierowanej do firm działających w branżach o wysokich wskaźnikach wypadkowych, realizację filmu dotyczącego bezpieczeństwa pracy w budownictwie oraz przygotowanie banerów promujących bezpieczną pracę na placach budów.

W obszarze swoich ustawowych działań Państwowa Inspekcja Pracy inicjuje **przedsięwzięcia w sprawach ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym**. Istotnym elementem programu profilaktyki wypadkowej osób związanych z rolnictwem są wizytacje gospodarstw rolnych oraz miejsc prowadzenia prac rolniczych, które kontynuowane będą w 2021 roku. W celu popularyzacji wiedzy o zagrożeniach przy pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych, Urząd od lat konsekwentnie i systematycznie prowadzi szkolenia, prelekcje i konkursy dla rolników, ich rodzin i osób mieszkających na wsi. W związku z tymi działaniami w 2021 roku zaplanowano m.in. aktualizację materiałów do samokształcenia dla rolników oraz opracowanie nowych materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.

W 2021 roku kontynuowane będą działania na rzecz edukacji młodzieży szkolnej i akademickiej w zakresie prawa i bezpieczeństwa pracy. Państwowa Inspekcja Pracy będzie prowadzić kolejną edycję programu edukacyjnego **„Kultura bezpieczeństwa”**, realizowanego w szkołach i na uczelniach od 2006 roku. Zgodnie z założeniami programu, inspekcja współpracuje z nauczycielami, którzy na lekcjach przekazują uczniom treści związane z bezpieczeństwem pracy oraz prawną ochroną pracy. Do przygotowania zajęć z młodzieżą nauczyciele wykorzystają wydawnictwa Państwowej Inspekcji Pracy oraz materiały pomocnicze wydane przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy. Uczniom i studentom udostępniony zostanie ponadto zaktualizowany poradnik „W pierwszej pracy”, wydawany przez ZUS, jako narzędzie wspomagające program. W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy zaplanowała aktualizację materiałów edukacyjnych na potrzeby programu, a także wdrożenie narzędzi umożliwiających realizację przez inspektorów specjalistów zajęć edukacyjnych w formie online – w związku z ograniczeniami organizacyjnymi wynikającymi z zagrożenia epidemicznego.

Podobnie jak w latach ubiegłych, uzupełnieniem działań edukacyjno-informacyjnych dla młodzieży będą dwa ogólnopolskie konkursy Państwowej Inspekcji Pracy, tj.

- konkurs „**Poznaj swoje prawa w pracy**”, którego celem jest promocja proaktywnych postaw i osiągnięć uczniów szkół ponadpodstawowych w zakresie wiedzy o bhp i prawie pracy oraz popularyzowanie idei kultury bezpieczeństwa pracy,

- konkurs „**Bezpiecznie od startu**”, współorganizowany ze Związkiem Rzemiosła Polskiego, którego uczestnikami są uczniowie z zakładów rzemieślniczych.

Państwowa Inspekcja Pracy podejmie - samodzielnie lub we współpracy z partnerami instytucjonalnymi - organizację konkursów z zakresu wiedzy o bhp w szkołach rolniczych, a także włączy się we współorganizację, zainicjowanego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, konkursu plastycznego dla dzieci z wiejskich szkół podstawowych, pn. „**Bezpiecznie na wsi**”.

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy - poza konkursami adresowanymi do dzieci i młodzieży - przewiduje zorganizowanie i przeprowadzenie konkursów promujących pozytywne postawy w zakresie ochrony pracy:

- „**Pracodawca – Organizator Pracy Bezpiecznej**” – którego założeniem jest promowanie najlepszych rozwiązań w zakresie poprawy warunków pracy i dobrostanu pracowników oraz inspirowanie innych pracodawców do działań zmierzających ku eliminacji lub ograniczenia zagrożeń występujących w ich przedsiębiorstwach;

- „**Najaktywniejszy Społeczny Inspektor Pracy**” – jego celem jest promowanie działalności społecznych inspektorów pracy, którzy w ramach pełnionych zadań aktywnie wpływają na poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach;

- „**Buduj bezpiecznie**” – w którym nagradzani są pracodawcy, wykonawcy robót budowlanych, zapewniający wysokie standardy bhp w procesie realizacji obiektów budowlanych.

Państwowa Inspekcja Pracy zaangażuje się również w organizację – ogłoszonego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i współorganizowanego m.in. przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi - konkursu „**Bezpieczne Gospodarstwo Rolne**”, którego celem jest promocja zasad ochrony zdrowia i życia ludzkiego w procesie pracy oraz poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie. Państwowa Inspekcja Pracy włączy się ponadto w organizację konkursu KRUS „**Moja Wizja Zero**”, a także konkursu „**Służba BHP – Najlepszy Doradca Pracodawcy**”, zainaugurowanego przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Służby Bezpieczeństwa i Higieny Pracy.

Za wybitne osiągnięcia w dziedzinie: nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, prewencji zagrożeń zawodowych, wynalazczości, projektowania bezpiecznych technik i technologii, a także popularyzacji ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i prawa pracy, Główny Inspektor Pracy przyzna coroczną **Nagrode im. Haliny Krahełskiej**.

Bezpłatne **wydawnictwa** Państwowej Inspekcji Pracy wspierają działania kontrolne, prewencyjne, informacyjne i edukacyjne. Bogaty dorobek w tej dziedzinie pozwala na dokonywanie wybranych wznowień i aktualizacji. Jednocześnie corocznie opracowywane są nowe tytuły wspie-

rające zadania ujęte w *Programie działania Państwowej Inspekcji Pracy* oraz odpowiadające aktualnym potrzebom odbiorców. Wszystkie publikacje są dostępne w wersjach elektronicznych na stronie www.pip.gov.pl, a wybrane pozycje również w formie drukowanej, w jednostkach organizacyjnych Urzędu. Publikacje Państwowej Inspekcji Pracy przygotowywane są przede wszystkim przez inspekcyjnych specjalistów i inspektorów pracy, którzy dzięki doświadczeniu zdobytemu w związku z działalnością kontrolną oraz prewencyjną, są w stanie odnieść się do najważniejszych problemów związanych z prawem i bezpieczeństwem pracy, a także dostosować treści publikacji do oczekiwań odbiorców.

W związku z pandemią COVID-19, wprowadzono liczne tymczasowe i stałe regulacje prawne, których celem było zapewnienie prawidłowego funkcjonowania gospodarki krajowej, w tym przepisy w związku z obszarem zatrudnienia oraz bezpieczeństwa pracy. Istnieje duże społeczne zapotrzebowanie na informowanie w tym zakresie. Dlatego w 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizować temat **dotyczący działań w zakładach pracy w celu ochrony pracowników w sytuacji zagrożenia epidemicznego**.

Uwzględniając fakt, że ograniczanie zagrożeń epidemicznych stało się w wielu branżach jednym z kluczowych elementów zapewnienia bezpiecznych i zdrowych warunków pracy, Państwowa Inspekcja Pracy planuje podjęcie działań wspomagających pracodawców i przedsiębiorców w dążeniu do zapewnienia ochrony zdrowia pracowników. W ramach tych działań planowane jest:

1. przygotowanie na portalu Urzędu www.pip.gov.pl specjalnej zakładki dotyczącej zapobiegania zagrożeniom epidemicznym w miejscu pracy, w tym zwłaszcza zagrożeniom związanym z COVID-19;
2. przeprowadzenie akcji informacyjnej w prasie lokalnej na temat zapewnienia pracującym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie pandemii COVID-19;
3. przygotowanie materiałów szkoleniowych na potrzeby działań edukacyjnych prowadzonych przez Okręgowe Inspektoraty Pracy - materiały będą dotyczyły m.in. takich zagadnień jak:
 - wpływ wprowadzonych uregulowań prawnych związanych z zagrożeniem epidemicznym na przepisy z obszaru prawnej ochrony pracy (w tym dotyczące m.in. czasu pracy, wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy),
 - opracowywanie przez pracodawców planu działań w celu ograniczenia ryzyka związanego z narażeniem na SARS-CoV-2 w miejscu pracy,
 - środki ograniczające ryzyko związane z narażeniem na SARS-CoV-2,
 - ograniczenie obciążeń psychicznych spowodowanych pandemią COVID-19,
 - komunikacja z pracownikami w sytuacji wystąpienia zagrożeń epidemicznych,
 - postępowanie w przypadku podejrzenia zachorowania,
 - zastosowanie narzędzi wspomagających przeprowadzenie oceny zgodności stosowanych

w zakładzie pracy środków z wytycznymi dotyczącymi bezpieczeństwa i ochrony zdrowia osób pracujących w czasie pandemii (np. wykorzystanie list kontrolnych w tym zakresie);

4. opracowanie materiałów informacyjnych Państwowej Inspekcji Pracy na temat zasad przeciwdziałania COVID-19 w zakładach pracy lub rozwiązań wprowadzonych przepisami w obszarze prawnej ochrony pracy (broшуry/ulotki);
5. realizacja przez Okręgowe Inspektoraty Pracy działań edukacyjnych, szkoleniowych i popularyzacyjnych w zakresie dobrych praktyk dotyczących przeciwdziałania COVID-19 - działania te będą odbywały się w formie szkoleń online, a w przypadku zniesienia ograniczeń epidemicznych, w trybie stacjonarnym.

W kolejnym roku sprawozdawczym problematyka ochrony pracy promowana będzie podczas **seminariów, targów, wystaw i spotkań branżowych**. Państwowa Inspekcja Pracy zaplanowała udział w wydarzeniach, takich jak **Międzynarodowe Targi Budownictwa i Architektury BUDMA 2021, Salon BHP** na targach **ITM Industry Europe, Międzynarodowa Wystawa Rolnicza AGRO SHOW Bednary 2021, XXVI Międzynarodowe Targi Techniki Rolniczej AGROTECH 2021**.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W ramach działalności międzynarodowej w 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy planuje aktywnie uczestniczyć w inicjatywach realizowanych pod auspicjami Komisji Europejskiej oraz w ramach współpracy bilateralnej z partnerskimi urzędami inspekcji pracy w Państwach Członkowskich. Przewidywane działania na płaszczyźnie międzynarodowej prowadzone będą na warunkach i zasadach dostosowanych odpowiednio do bieżącej sytuacji związanej z pandemią COVID-19. Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technicznych w zakresie prowadzenia spotkań na odległość, w tym w formie wideokonferencji, podyktowane ogólnoeuropejskimi względami bezpieczeństwa zdrowotnego, pozwoli Urzędowi podtrzymać aktywne zaangażowanie w transgraniczny dialog na rzecz ochrony pracy.

Jako członek **Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC)** Państwowa Inspekcja Pracy będzie współdziałać w ramach inicjatyw podejmowanych na rzecz wzmocnienia współpracy administracyjnej pomiędzy państwami człon-

kowskimi, promowania skutecznego i spójnego wdrażania oraz egzekwowania unijnych przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. Planowane działania realizowane będą w obszarach uznawanych przez SLIC za priorytetowe: egzekwowanie prawa, tradycyjne i nowe zagrożenia, nowe formy pracy, rozwój i wymiana doświadczeń, wzmacnianie komunikacji.

Kontynuowane będzie zaangażowanie przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy w prace **grup eksperckich Komisji Europejskiej** działających na rzecz usprawnienia transgranicznego egzekwowania prawa unijnego w zakresie mobilności na rynku pracy w celu ochrony praw pracowników mobilnych, w tym również pracowników sezonowych, jak również w obszarze przeciwdziałania pracy nierejestrowanej, w szczególności w ramach inicjatyw **Europejskiej Platformy ds. Przeciwdziałania Pracy Nierejestrowanej (UDW)** oraz **Europejskiego Urzędu ds. Pracy (ELA)**.

Państwowa Inspekcja Pracy będzie nadal wspierać merytorycznie realizację kolejnych etapów europejskiego **projektu Eurodelegowanie** pn. „Usprawnianie współpracy transgranicznej w zakresie delegowania pracowników”, koordynowanego przez Krajowy Instytut Zatrudnienia, Pracy i Kształcenia Zawodowego we Francji.

Zaangażowanie ekspertów Państwowej Inspekcji Pracy w różne formy działalności **Grup Współpracy Administracyjnej (ADCO)** zostanie podtrzymane w ramach wsparcia działań europejskich na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa technicznego w procesie pracy oraz uczestnictwa Urzędu w bieżących pracach nad rewizją tzw. dyrektywy maszynowej. Głównym celem rewizji jest stworzenie równych szans dla podmiotów gospodarczych, zachowanie konkurencyjności sektora maszynowego na globalnych rynkach cyfrowych, zapewnienie spójnej interpretacji zakresu dyrektywy w całej UE oraz całkowite dostosowanie do procedur Nowych Ram Prawnych (tzw. dyrektywy nowego podejścia).

Państwowa Inspekcja Pracy planuje zacieśnienie współpracy dwustronnej z kluczowymi partnerami zagranicznymi, w oparciu o aktualnie obowiązujące i planowane porozumienia o współpracy, jak również aktywne uczestnictwo w seminariach, konferencjach i wydarzeniach międzynarodowych współfinansowanych przez KE w celu pozyskiwania dobrych praktyk i doświadczeń, które będą mogły zostać wykorzystane do zwiększenia efektywności działań Urzędu.